

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, V., KOHÁRY-UTCA 4., II. EM.
Minden pénz a lelkesítési hivatal címére küldendő.

Megjelenik havonként
Felelős szerkesztő:
JÓZAN MIKLÓS

Előfizetési ára:
Egy évre . . . . . 10.000 kor.
Egyes szám ára 1000 korona.

Torda : 1568. HATÁRKÖVEK Pozsony : 1848.
az unitárius egyház történetében. Ezeken a helyeken mondta ki az országgyűlés előbb Erdélyre, azután egész Magyarországra nézve, hogy az unitárius vallás bevett vallás (recepta religio).

Golgotha.

„Amikor én fölemeltem e földről,
mindeneket magamhoz vonzok.“
János ev. XII. 32.

... Szép szál cedrus Libanon erdejében. Reá tűzött az első napsugár, amint kivillant az éj kárpitja mögül. Olyan jól esett neki ez a mennyei üzenet, mint a mély álomból most ébredő gyermeknek az édes anyai csók... Napsugár cirógatta, estéli harmat dédelgette, kóbor szellő simogatta, vihar verte, ostromolta: így nőtt nagyra egykor ez a szép szál cedrus Libanon erdejében. A vándor már messziről meglátta és feléje igyekezett, hogy üdítő árnyékában megpihenjen. Ágain az égi madarak fészket raktak s olyan szépen csicseregték a teremtés dalát, hogy az egész erdő egy hatalmas szimfoniába olvadt. Boldog volt, aki bár egy galyacskát magával vihetett róla, hogy ott legyen vigasztaló emlék gyanánt a szive fölött még akkor is, amikor örök álmra hunyta le fáradt szempilláit. A cedrus maga is az ő kiterjesztett karjaival vágyott, esengett a boldogság után. Szerette volna átölelni az egész világot... Szép szál cedrus Libanon erdejében, — ne álmodozz tovább! Nem hallod-e, hogy körülötted itt is, ott is „a fejsze immár a fának gyökerére vettetett“? S légy bár „Dávidnak ama gyökere“, légy bár a legszebb valamennyi közt Téged is kívágnak... S vaj mi lesz belőled?

... Árbóc a nyílt tengeren tovasikló gályán, amelynek vitorláit kedvező szél dagasztja. Csillagos ég alatt, vagy borongós sötét vizeken, némán, kimérten, méltóságteljesen haladsz előre; mert az utat és az irányt Te magad tűzted ki magadnak. Ki hitte volna, hogy gyökeredtől megválva, ilyen könnyedén megszokod az örvénylő habok örök háborgását! Hogy-hogy? Olyan sietős a dolgod? Nem érsz rá, hogy megpihenni be-be térj egy csöndes kikötőbe? Nem. És nem. Neked folyton-folyvást utban kell lenned; mert Te drága kincseket szállítasz egyik világból a másik világba... Árbóc a nyílt tengeren tovasikló gályán! Te jól tudod: hol éheznek és oda kenyeref viszel Te jól tudod: hol rongyoskodnak és meztelenül didergő szentjeid között szerte osztogatod a Te vitorláidnak királyi palástját. Te jól tudod: hol szomorkodnak s hozod-viszed, viszed-hozod Gileád balzsamát, amely minden sebet begyógyít. Minden sebet!? És a tied, a Te sebed vajjon nem fáj-e még? Az, ami valamikor réges-régen az a fejsze-csapás okozott? Ne botránkozz meg rajta, hogy ilyesmit kérdezek De lásd, én okulni akarok. Én Téged követni szeretnék. Veled röpködni a nyílt tengeren tovasikló gályán, csillagos ég alatt, vagy borongós sötét vizeken. Némán, kimérten, méltóságteljesen... Együtt haladunk máris: érzem... Érzem, hogy Téged a fejsze-csapás lesujtani nem birt, de fölemelt. Betelt az Irás: „mindeneket magamhoz vonzok“. Engem is, őt is, mindannyiunkat... De a mérhetetlen mélyben ezer halál leselkedik s az orkán bömbölő torka rekedten, fogcsikorgatva zugja reád a „Feszítsd meg!“-et. S légy bár Aronnak „virágos vesszeje“, légy bár a legszebb valamennyi közt, egy zordon éjszakán partra dobott roncs vagy... S vaj mi lesz belőled?

... Élő kereszt az örök Golgothán, amely egyre könyörtelenül szedi a maga áldozatát, mint a Végzet útja, amelyet kikerülni nem lehet És nem szabad. És mindkét lator között ott függ egy-egy Igaz, akinek azért kell meghalnia, hogy a bűnös világ a maga „botránkozásából“ és „bolondságából“ mint egy részegítő italnak tobzódó mámorából kijózanodva, a lelki sötétségből ama nagy Világosság felé fordulva lásson ismét, lásson tisztán. Megismerje és megutálja önmagát. Levesse a lárvát, amely alatt — hála a Gondviselésnek! — ott tündököl, ott mosolyog még a megváltottság áldott érzetében, mint egy kis gyermek angyali képe, az istenfiúság dicső arculatja. Letépje és eldobja magáról koldusrongyait, amelyeket divatos tükrében önmagának tetszelegve aggatott magára, hogy eltakarja vele szépséghibáit, a foltokat és a szeplőket, amelyekben az örök Teremtőnek része nincs... Élő kereszt az örök Golgothán! Oh, jaj! azóta hiveid körében akárhány helyen ütöttél tanyát és bujdosolva más-más név alatt akárhányszor játszottad el e bus tragédiát. Te voltál mindig a vezér, lelkek királya, Te; rajtad pihent meg, benned bizott a vértanuknak serege.

Benned bizunk mi is, hogy keresztbordozásunkat elfogadod, hibánkat jóváteszed. „S magadhoz vonzasz“ bennünket is, bujdosó magyarokat, hogy még ma veled lehessünk a lelkek paradicsomában, régi szent Hazánkban... Amen.

Szerkesztő.

A lélek műhelye.

(Count Keyserling.)

Az idealizmus nem tévedett soha A történelem tanúsága szerint, szép és dicső dolog küzdeni a jogért; küzdeni még akkor is, ha annak sikere bizonytalan De hát a mi szempontunkból nem is ez a fő, hanem a küzdelem maga: az ideális lelkiület, amelyet utjában feltartóztatni, kitűzött céljától eltéríteni nem lehet

Vegyük például Krisztus eljövételét, vagy a nagy francia forradalmat! Mi jót hoztak ezek nekünk? Az anyagi jólét terén, bizony, valljuk meg, édes keveset. Egyelőre majdnem semmit. Sőt azt mondhatnók, hogy mai sorsunk és helyzetünk javításához ez a két világesemény alig járult hozzá valami jelentős eredménnyel.

De átalakították az emberek gondolkodásmódját. Elősegítették a szociális érzék fejlődését. Ujra teremtették a lelki világunkat. És a dolog természete hozza magával, hogy ezen az uton lassanként átalakul a mi számunkra a külvilág is, az a környezet, amely nem lehet más, mint amilyenök vagyunk mi magunk. Végre is, a lélek műhelyében a durva anyag engedni kénytelen a fensőbb akaratnak. Átídomul. Átszellemül. S büszkén hordja magán az ikertestvérek kettős védjegyét... In memoriam...

P b

Egyházfentartási Alap.

Közös szent ügyünk istápolására még egyre érkeznek a szives adományok. Ezuttal tulnyomóan a vidékről. Örvendünk, hogy mindenki megértette, hogy miről van szó. S mindenki meghozza a maga áldozatát a közös oltárra. Fogadják érte, kedves Atyámfiai és jóbarátaink a mi hálás köszönetünket. Lapunk zártáig a következő adományokat vettük:

Dr. M. N. 2,700,000, Anonymus II. 300 ezer, Vidor Miksa (Siklós) 200 ezer, dr. Májay Dezső (Kaposvár II.), dr. Sándor Ákos (Szolnok), Bogyó Samuné emlékére

100—100 ezer, Havas Jenő és neje 90 ezer, „K. T.“ 85 ezer, Gyarmathy Mózes, Grossman Ferencné emlékére 50—50 ezer, özv. Deák Áronné, Takács János (Polgárdi) 25—25 ezer, dr. László Albert (Pécs) 20 ezer, Kovacs Miklós (Dombóvár), dr. Josipovich Istvánné (Győr), Wastell Jánosné, Csatai Jenő (Sopron II.), Botár Imre (Szolnok), Tövisi Márton, Jakab József (III.) Somlyay Árpád (Balatonyörök IV.), 10—10 ezer, Faragó József (Sopron), Ráduly János (Ujpest II.), dr. Ürmösy Károly (Gyula) 5—5 ezer, Tóth Mihály (Vác) 3 ezer.

I.—VI. közlemény összege . . . . . 8,649.680 K.

VII. „ „ „ . . . . . 3,943,000 K.

Együtt: 12,592.680 K.

Zakeus.

(Homilia)

Lukács 19 rész.
1—10. vers.

Csodás eseményeknek volt a színhelye, már Zsidóország ótestamentumi történetében is Jerikó, a Jordánmenti város. A régi leírások szerint itt, e város mellett kelt át Izrael népe „szárazon“ a Jordán folyón s a honfoglalás nagy fegyverténye is Jerikónak isteni segítséggel, csodás módon való bevételével kezdődik. Hiába vezet Józsué nagy és erős hadsereget ellene. A város falai még erősebbek — s csak a trombiták harsogására — mint az isteni akarat varázsszavára hullottak le a kőfalak. Azután telt-múlt az idő, évszázad évszázad után, az ótestamentum megújult s az újtestamentum folytatja Jerikó csodás történetét. A város most is ostrom alatt áll. De nem idegen országok eilenséges katonái vívnak harcot a falak körül. Nem dübörög a föld támadó hadsereg lábai alatt. Nem hallatszik a dárdák csörrenése, sem a pajzsok tompa kopogása. Csatakiáltás sem visszhangzik a hegyek oldaláról. Csak dalos madársereg trillázó éneke, csak lágyan zsongó bogárkák egyhangu zümmögése kíséri az utját az ostromló csapatnak, amely már ott áll a kapuk előtt. Elöl a vezér, mellette katonái. Különös egy csapat. Nem is látszik rajta, hogy katonasereg. Egyszerű, kopott a ruhájuk. Acélsisak nem ragyog fejükön a napsütésben. Kezükben semmi

fegyver. Oldalukon sohasem volt kard. És mégis egy vezér, egy király, egy ország királya indul most ostromolni, meghódítani katonáival egy várost. Nem ismeritek lel őket? Hát nem tudjátok, hogy a „Názáreti“-nek kardja a bátorsága, mely szemében villan meg, fegyvere az igazság, melynek éle ott vág szavaiban, védő pajzsa a hite, ereje a lelkében élő Isten s hadserege az a néhány lelkesült ember? Mert ő az, a názáreti Jézus, aki „bemenvén, által méne Jerikón.“ Nem idegen ellenség. A hazának fia ment, hazája városába — segítségül, — hogy megszabadítsa népét, hogy lerombolja a jerikói falakat, amelyek az embert az embertől elválasztják. **A lélek indul ostromra a test ellen, hogy felszabadítsa az embert!**

Jézus Jerikóban. Nagy ujság. Hamar hire terjed. Özönlik a nép minden felől. Ilyen nagy embert, ilyen nagy prófétát ezer esztendőben egyet is alig láthatni. Milyen az arca az Isten küldöttjének? Vajjon mit beszél ez a híres tudós ember? Hát ha engem is meggyógyít — beszélék róla, hogy csodatevő, — vajjon mit hozott, miért jött hozzánk? Ilyen felkiáltások vegyültek a nagy zajba, amellyel az egész város eléje, feléje igyezt. És a tömegben „*ime ott vala egy ember, akit nevérol Zakeusnak hívtak és a fővámszedő vala és gazdag. És igyekezék Jézust látni: ki az? De a sokaságtól nem láthatá, mivel hogy termete szerint kis ember vala. És előre futván fölhangott egy fűgefára, hogy őt lássa, mert arra vala elmenendő.*“ Egy ember a sok közül, aki nem olyan mint a többi, mert rosszabb, mint a többi. Egy kis ember, aki minden áron látni akarja azt a nagy embert, a Mestert. Valami vonzza, valami hajtja őt, valami kényszeríti ehhez a tiszta lelkű emberhez. Valami... ami a beteget az orvoshoz vezet. Azt tudja, hogy kicsinysége miatt nem láthatja meg a tömegből, de azt is tudja, hogy nincs a néptömegben senki, egy ember sem, aki utat nyitna neki, amelyen közel juthatna Jézushoz. Bármily gazdag ember — Zakeusnak, a fővámszedőnek, aki eladta magát az országot megszálló ellenségnek, lelkét a pénz báványának — ennek a Zakeusnak senki sem ad helyet. Megvetéssel néz reá mindenki. Lába nyomán sok könny hullott már, annyi siró, bánatos szemből, miatta sok család lett szerencsétlenné. Mert kegyetlenül, szívtelenül szedi be saját honfitársaitól az ellenség adóját és annyit, amennyit akar. Sok szegény nyomorgó élet nyomja a lelkét a zsugori zsarnoknak, aki meggazdagodott a szerencsétlenek keservesen megkönnyezett, megsíratott pénzén. Mint egy halálos betegség, úgy terjeszkedett a város életére Zakeus és gyűlölték, mint a bűnt. Ijedten futott el tőle még a gyermek is. Jól tudta, súlyosan érezte mindezt a főadószedő s nem is merte megkísérelni, hogy az emberek között Jézushoz jusson, de mert szenvedélyesen vágyódott arra, hogy Jézust legalább egyszer életében megláthassa, félretette rangját, elfeledte gazdagságát, kiváltságos helyzetét — s mint egy gyermek — felmászott egy fűgefára, hogy onnan meglássa az „Embert“.

Mint a méhraj, úgy rajzik, hullámzik a sokaság a Mester körül. Bámuló elragadtatással, szomjas lélekkel hallgatja, az ajkáról zengő beszédet. Mint az egyre duzzadó ár, hömpölyög előre a tarka néptömeg, amely valami rendkívülit vár tőle; valami megkönnyebbülést, felszabadulást. Jézus pedig igazán nagymestere az emberi léleknek. Jól tudja, hol fáj, mi fáj — s azt is tudja, hogy ezt szép szóval, pusztá beszéddel meggyógyítani nem lehet. Az elmérgezedett sebet csak egy gyors és ügyes, találó vágással lehet meggyógyítani. Hallott ő is eleget Zakeusról. Ez a fájó sebe ennek a népnek, ez a leggyengébb kapuja ennek a városnak. Itt kell megindítani az ostromot. Es a lelkiország királya itt indítja meg a harcot: „*Zakeus szállj le hamar a fáról, mert ma nekem a te házádnál kell maradnom*“ Ijedt megdöbbenés némitja el a zajongást a tömeg ajkán. Zakeus pedig, a megvetett vámszedő még álmában sem merte ezt gondolni. Ilyen kitüntetés, ekkora megtiszteltetés az egész város szemeláttára! „*Sietve leszálla és örömmel fogadá át.*“ De felésmél ámulatából a megdöbbsent tömeg. S mint a messziről visszhangzó égzengés, mint a viharos tenger csapkodása zug-bug a csalódás moraja ezer meg ezer keserű ajkról: „*Bűnös emberhez ment be szállásra.*“ Ehez a kufár lélekhez, aki megrabolja testünket, lelkünket. Megkinozza az életünket. Miatta barázdás az arcunk. Miatta kívánunk inkább meghalni, mint élni. Ő az átka a mi életünknek. Ő az, aki elveszi örömeinket — s gyűlölet villan a sötét szemekből Zakeus felé, aki sápadtan, elfehéredve áll szemben a zugolódó néppel. Ennyire még sohasem mondták szemébe az igazságot. Önmagának ilyen hű képmását még soha sem látta, mint most, a háborgó embertenger szeme tükrében. Áll a harc, hevesen és veszedelmesen közelg a perc, amikor eldől, kié a győzelem? Csak a Mester nézi nyugodtan s mosolyogva a lelkek háboruját, mint a győzelmében biztos király, aki ő maga vezeti a harcot, amely most átvonul teljesen Zakeus lelkébe. Ott benn, ott folyik most rettentő küzdelem: az ember önmagával vivja élet-halál tusáját. Benn az érzés és gondolat világ végtelen mezőin a szív kamráiban és a vércseppekben összecsapott két ember: **Zakeus a jerikói gazdag vámszedő — és Zakeus az Isten hasonlóságára teremtett ember** — azért olyan sápadt, azért olyan fehér. — Száz meg száz gondolat érvel, cikkázik; küzdenek az érzések mint két hadsereg. S csak ő hallja egyedül az iszonyu harci lármát. Fülébe kiáltanak a gondolatok: Gazdag vagy Zakeus, nagyon gazdag. Mit törődnél a szegényekkel. Hatalmas vagy Zakeus, hívd elő a katonákat, kergessék szét ezt a nyugtalan tömeget és ezt a varázsló embert. Szegény vagy Zakeus, mert hiába van pénzed, *nincs becsületed!* Ujjal mutatnak rád az emberek. Mindenki átkoz, gyűlöl és megvet és senki sem szeret. Most az érzések, a vágyak ostromolják: itt az alkalom, az egyetlen alkalom Zakeus az életében; most visszatérhetsz a becsületes emberek közé, nem fognak többé ujjal mutatni rád az emberek, nyugodtan léphetsz

végig az utcán s nem kell szemedbe huznod a kalapot. Most, ma e pillanatban megtisztulhatsz, tiszta lehetsz, **ember lehetsz újra**; nem fogják neveddel ijeszteni s jerikói anyák a síró gyermekeket; emberré lehetsz ismét mint régen Zakeus, ember, akit becsülni, szeretni és áldani fog az egész város, ez a sok ember. Élesen villognak feléje a sötét szemek, élesen figyeli arcát Jézus.

S egyszerre, mint az éjszakában gyújtott tűz lángja, felcsillan égve, lobogva a vámszedő megtört személfénye; a benső tűz pirosan süt ki arcára, ajkai remegve keresik a szót: „*Uram lme minden vagyonomnak felét a szegényeknek adom és ha valakitől valamit nem igaz uton vettem el, négy annyit adok helyébe.*” Erre vágytam mindig, erre a megtisztulásra. Ez hiányzott az életemből, hogy újra emberré legyek — szavai zokogva halnak el ajkán, — szeméből bőven hull a könny, a megkönnyebbitő zápor. Együtt sir a megszábadított, a boldoggá tett embersereg és a felszabadult, az újjászületett ember. „*Ma lett üdvössége ennek a háznak*” — csendül fel a győzelmi hang a „Názáreti” ajkán, — „*mert az embernek fia azért jött, hogy megkeresse és megtartsa azt, ami elveszett*”; a földi emberben az égi embert.

Biró Lajos.

Emlékezés a „Channing House-Schoolra.”

(Felolvasta dr. Deák Margit a Nőszövetség által 1924. március 23-án tartott szeretetvendégségen.)

1914-ben nyertem meg eredetileg a Sharpe-féle alapítványi helyet a londoni Channing House School-ban. Egész tavaszon és nyári szünidőn át lázasan készülődtem az angliai utazásra, melyre ugyszólván már gyermekkorom óta vágyva-vágytam. Tizenkét éves koromban kezdtem angolul tanulni, már akkor is azzal a reménnyel, hogy később Isten kegyelméből kijuthatok a Channing House-ba a magyar unitárius leányok kiváltságos ösztöndíjával. A háboru azonban elseperte sok-sok reménynek a teljesülését s félbeszakított, meghiusított nem egy szép tervet. Szeptemberben kellett volna utrakelnem s augusztusban kitört a világháboru. Ezután már már lemondtam a reménységről, hogy még valaha kijuthatok Angliába s folytattam s be is fejeztem megkezdett egyetemi tanulmányaimat.

Hat év múlva, 1920 tavaszán üzenet jött Angliából, hogy az alapítványi hely fenn van tartva részemre s ha még igényt tartok rá a közbejött háboru által teremtett kivételes viszonyokra való tekintettel — noha időközben meghaladtam az előírt korhatárt — elfoglalhatom azt. Így történt, hogy 1920 őszén utra keltem, életem első külföldi útjára s négy napi viszontagság után végre megérkeztem a számomra addig ismeretlen tengerhez. A tengeren való átkelés fontos momentuma az Angliába való utazásnak különösen a háboru óta, mert sok utassal megtörtént, hogy Angliába igyekezve — noha utlevelük rendben volt és pénzzel is el voltak látva — a

csatorna tulsó partján a kiszállókat ellenőrző hatóság egyszerűen a hajón marasztalta őket s udvariasan, de kereken megtagadta a beutazási engedélyt. Majdnem így jártam én is. Reggel 8 órakor kötöttünk ki Folkestoneban s én izgatottan siettem a fedélzetre, hogy a még soha nem látott tengerpart szépségeiben gyönyörködhessem. A kiszállást szigorú utlevélvizsgálat előzte meg; rögtön észrevettem, hogy az ellenőrző a magyar utlevelet utolsónak tartogatja s mikor végre rám kerül a sor, hosszú kikérdezés utau informál, hogy a hajón kell maradnom, míg sürgőnyt menesztenek a Belügybe, onnan pár óra múlva érkezik válasz. Pillanatig sem kételkedtem abban, hogy a válasz kedvező lesz s nyugodtan gyönyörködtem a ködből kibontakozó napsugaras partvidékben. Az egész délelőttöt a hajón kellett töltenem, míg végre déli 1 órára megérkezett az engedély s mint a Channing House School meghívott vendége, partra szállhattam. Még aznap megérkeztem Londonba s az estét már az iskolában töltöttem.

A legszívélyesebb fogadtatásra találtam. Kellemesen lepott meg, hogy a tanárnők legnagyobb része magamkoru, sőt nálam fiatalabb Missekből állott. Mindjárt a tanári szobába vezettek, kedvesen értésemre adva, hogy végzett tanulmányaimra való tekintettel maguk közé számítanak, habár én nem tudván még jól angolul, inkább mint növendék akartam szerepelni. Majd levezettek a tornaterembe s bemutattak a növendékeknek, kik ott zongoraszó mellett vidáman lejtették a szokásos tea utáni táncot. Az iskoláról nyert első benyomásom — mely további ottartózkodásom alatt még inkább elmélyült — egy igazi kedves, családias otthont nyújtó bennlakó iskola képe volt. Már a minpennapi családias együttimádkozás az ifjuságot és a tanári kart egy család tagjaivá olvasztják össze. A növendékek tulnyomó része unitárius, de vannak köztük sokan anglikán és más vallásuak is; a vallástanítás ennek megfelelően általános jellegű s nem osztja felekezetekre a növendékeket.

Az intézetben való elhelyezkedésem olyan volt, hogy félig, vagyis a leckeórák alatt a növendékekhez, szabad időmben inkább a tanári karhoz számítottam. Az iskola tanrendje alapján szabadon állithattam össze magamnak saját órarendemet, kiválasztva a felsőbb osztályokból angol nyelvi és irodalmi órákat s az alsóbb osztályokból egy-néhányat, melyek inkább pedagógiai szempontból érdekelték.

Az iskola külső képe egy meglehetősen nagy szép saroképület, melyhez ujabban két szomszédos házat is csatoltak az iskola növekvő igényeinek megfelelően. London legegészségesebb helyén, a Highgate-Hill tetején van, jóval magasabban, mint a város füstös-ködös része, szemben a remek Walterloo-parkkal. Az iskolához három nagy kiterjedésű, terrace-szerű kert tartozik, egyik magasabb szintű mint a másik s egyikből a többibe lépcsők vezetnek. A kertekben tennispálya, cricket-ground, pázsit, hinták, játszótér és

kedves kis lugasok és sétányok vannak, melyeken üdülés ideje alatt az egész iskola eloszlik anélkül, hogy egymást zavarnák. A kerteket kora tavasztól késő őszig élvezik, még télen is száraz időben kabátban ott futkosnak, játszadoznak a növendékek. Nyári idővel igen gyakran egy-egy leckeórát a kerti pázsiton tartanak meg így összekötve a jó levegő élvezetét a tanulással.

Mihelyt az angol nyelvben annyira előrehaladtam, hogy nemcsak a tanárnöket, de a gyermekek beszédét is megértettem, felajánlottam, hogy ahol lehet, segítségükre leszek. Így eleinte megbiztak, hogy a növendékekre délutáni sétájuk alatt felügyeljek, majd a lecketanulás idején vagy játszás alatti felügyelettel, mely mind megannyi kitűnő alkalom volt számomra az angol gyermeklélek megismerésére, melyet a mi iskolai növendékeink pszichéjétől sok tekintetben különbözönek találtam. Általában azt a megfigyelést tettem, hogy az angol növendékeket sokkal nehezebb hozzászoktatni az iskolai fegyelemhez, mint a mieinket. Ezzel kapcsolatos az iskola gondosan kidolgozott büntetési rendszere, mely az apró és nagyobb csinyekre és mulasztásokra különféle büntetéseket, jegyzőkönyvi megrovásokat, a napi játéktól, sporttól való eltiltást ró; vagy még megszégyenítőbb, mikor az ebédnél, vacsoránál a csinytevőt kirekesztik a társalgásból. Itt tekintetbe veendő, hogy a bennlakó iskolában való együttélés a gyermekek élénkségét hatványozza s kisebb-nagyobb csinyek elkövetésére több alkalmat szolgáltat.

Később átvettem egyes osztályokban a kézimunka tanítását, melyre szívesen vállalkoztam azért is, mert a tárgy szemléltető módszere nem követeli az angol nyelvben való tökéletes jártasságot. A második félévben mind gyakrabban megtörtént, hogy ha valamelyik osztályban helyettesítésre volt szükség, az igazgatónő megkért, hogy beszéljek a növendékeknek Magyarországról. Egy ilyen alkalommal az egyik alsóbb osztályban történt, hogy az érdeklődés felkeltése céljából azzal a kérdéssel fordultam az osztályhoz, hogy vajjon ők tudnak e valamit, akármit, amit hallottak, vagy olvastak Magyarországról? A kis agyvelők működni kezdtek s egy pár kéz rögtön a levegőbe emelkedett. Felszólítom a legelső jelentkezőt s ezt a jellemző feleletet kapom: „Magyarország fővárosa Bécs!” A többiek pedig többé-kevésbé csak annyit tudtak, hogy népünk az elveszett háború folytán elszegényedett és sok nélkülözéssel küzd. Így mindenütt szükségessé vált, hogy mondanivalóimat egy kis földrajzi tájékoztatóval vezessem be. Egyes osztályokban megkísérletem egy kis bemutatót adni irodalmunkból, költészetünkben; elmeséltem a Hunor és Magyar mondát s egy más alkalommal a János vitéz történetét, melyet a kicsinyek óriási tetszéssel fogadtak, sőt írásbeli dolgozatot is készítettek belőle. A IV.—V. osztályokban ezt már megtoldottam Petőfi életrajzával, s szemelvényeket mutattam be legszebb költeményeiből angol fordításban. A felsőbb osztályoknak év vége felé egy előadás-sorozatot

tartottam irodalmunkról, melyben száraz adatokat kerülve, csak a legnagyobb neveket említve meg, főképen irodalmunk egyes főirányait jellemeztem — könnyebb megértés céljából párhuzamba állítva a megfelelő európai áramlatokkal. Ezenkívül megadtam a kínálkozó alkalmakat arra is, hogy az igazgatónő érdeklődését is fölkeltssem irodalmunk iránt; egyik beszélgetésünkből kifolyólag megrendelte Jókai összes regényeit, melyek angol fordításban kaphatók voltak.

Itt nem mulaszthatom el, hogy hálával ne emlékezzem meg arról a rendkívüli szivességről, mellyel az igazgatónő, Miss Haigh tanulmányaimban szívvél-lélekkel segítségemre volt. Idejét nem kimélve sokszor meghívott a saját szobájába egy-egy teatutáni tanulságos beszélgetésre, melyek kapcsán az ő egyéni, érdekes megvilágításában vitatott az angol irodalomra, vagy paedagógiára vonatkozó problémákat. Tőle kaptam nem egy lelkesítő ösztönzést és becses utmutatást angol írók tanulmányozására; nemcsak felajánlotta és korlátlanul rendelkezésemre bocsátotta saját kis könyvtárát, hanem ajánlása révén állandó belépő-jegyhez juttatott a British Museum könyvtárába, mely tudvalevőleg a világ legnagyobb könyvgyűjteményét foglalja magában. Azonkívül lehetővé tette, hogy a British Museum és a londoni egyetemen hallgathassak előadásokat, melyek egy igazán nagy nemzet kulturájának megértéséhez vittek közelebb.

De nemcsak az iskolában, hanem azonkívül is sok melegségben és szeretetben volt részem annak az igazi rokonszenvennek a révén, mellyel az angol unitáriusok hazánkban élő hitrokonaink iránt viseltetnek. Valóban napló alakjában kellene leírnom ottani tartózkodásomat, ha mind elő akarnám sorolni azt a sok melegszívű érdeklődést és páratlan jóindulatot, mellyel lépten-nyomon találkoztam. Elsősorban kell megemlítenem Miss Brooke Herfordot, akinek örök hálával tartozom önzetlen fáradozásáért, mellyel egyrészt a beutazási engedélyt kieszközölte, másrészt egész otlétem alatt szíven viselt, hogy minden tekintetben jól érezzem magamat: sőt nem egyszer mint áldozatkész „unknown friend“ jó barát sietett segítségemre, ha megsejtette, hogy valamire nem telik az alapítványból. A karácsonyi szünidő alatt Miss Tagart végtelenül kedves vendégszeretetét élveztem, aki előrehaladott kora dacára meg nem szünő élénk érdeklődéssel és szeretettel karolja fel az ott időző unitárius diákokat. Az ő nevét, azt hiszem, minden magyar unitárius ismeri: hiszen az Angliából hazatértek elbeszélése valószínűs legendát szőtt már az ő alakja köré. Ott időzésem tartama alatt kifogyhatatlan figyelmes-séggel gondoskodott minden olyfajta szórakozásról, melyről tudta, hogy az iskolában nem lehetett részem. Nála és általa ismertem meg London legfőbb nevezetességeit és látnivalóit; ő maga már nem lévén abban a korban, hogy minden-űvé elkísérhessem, egy fiatal barátnőjét hívta meg, aki fáradhatatlan lelkesedéssel kalauzolt mindenfelé. Így meglátogattuk a történelmi neve-

zetességű Tower, a Westminster Abbeyt, St Paul's Cathedralt stb.; a legnagyobb képtárakat: a National Galleryt, mely a klasszikus s a felejthetetlen szépségű képekben gazdag Tate Galleryt, mely a modern angol festőművészet remekeit foglalja magában. Maga Miss Tagart többször elvitt kocsin s megmutatta a város óriási kiterjedésű parkját, a Hyde Parkot s egyben természeti szépségeit. Mire a szünidő végeztével az iskolába visszatértem, már meglehetősen tájékozottsággal tudtam eligazodni a nagy világváros labirintusában.

A husvétii szünidő ismét egy rendkívül kedves és szeretetreméltó unitárius családnál töltöttem, Mrs. Ada Wilson meghívását követve. Az iskolától nem messze, London legészakibb részén fekvő Fortis Green negyedben egy óriási nagy gyönyörű kert közepén levő villában élveztem az első virágillatos, madárdalos angol tavaszt. Itt volt alkalmam betekintést nyerni az angol családi és társas élet sok rejtett mélységébe. Örömmel tapasztaltam, hogy az itthoni szinte közmondásként emlegetett angol ridegség csak olyan egyoldalú megvilágítás, csaloika külső látzat Távolról ridegen világító fény, melynek közelébe kell férkőznünk s akkor érezzük melegét. 1923-ig tartózkodtam Angliában s ezalatt úgy tapasztaltam, sokkal inkább jellemzi őket bizonyos benső kedélyesség; kedves szokások és szép életformák! a személyes érintkezésnek sajátságosan angol közvetlensége, egyszerűsége. Az ember egy egész más világban képzei magát. Mindenütt nyugalmas jólét, kényelem és gazdagság; amellet egy bizonyos tradicionális egyszerűség és meghitt ódiság.

Természeti szépségekben is bővelkedik a sziget ország. Egy kedves meghívással kapcsolatban alkalmam nyílt a Londontól délre fekvő tengermelléki vidéket is megismerni. Junius folyamán ugyanis a lewesi unitárius papék hívtak meg magukhoz. Nemcsak a várost és környékét mutatták meg, melynek főbűszkesége egy történelmi nevezetességű várrom, hanem autókirándulást tettünk Brightonba, a híres tengerparti fürdőhelyre is s bebarangoltuk a Lewes és Newhaven közötti fennsíkakat, melynek magaslatairól festőien szép kilátás nyílik a tengerre.

Mind megannyi felejthetetlen emléket és egy életre szóló számtalan tanulságot hoz magával az a szerencsés egyén, aki több évet Angliában tölthetett. Önként felmerül a kérdés, hogy mitől lett olyan nagy ez a nemzet és mit tanulhatunk tőlük mi, akiknek legfőbb igyekezete, hogy utólrjúk a nyugati kulturállamokat. Ennek a nagyságnak eredői egyrészt a nagy nemzeti múltban gyökereznek. Történelmének vannak fényes lapjai: egy Cromwellt, Nelsont csak nagy nemzeteknek ad a Gondviselés. De azt hiszem, sokban hozzájárul az angol nemzet kulturális fölényéhez az az észszerű nevelési rendszer, mely az egészséges játékokkal erőssé teszi a testet, a sportversenyekben megedzi az akaratot s a jellemképzést, az erkölcsi nevelést magasan föléje he-

lyezni az értelmet tulterhelő, memorizáló ismeretfeihalmazásnak. Csak egy ilyen „ép testben ép lélek“ jelszavú iskola nevelhet az életre olyan nemzedéket, amelyben minden ember megteszi a maga kötelességét.

Egyházközségi Közgyűlés.

Budapesti Egyházközségünk 1. hó 6-án tartotta „Tisztújító Közgyűlését“, amelyen az egyházközség gondnokait és más tisztviselőit valamint a „Kebli-Tanács“ helybeli és vidéki tagjait választották meg. A megválasztottak névsora a következő:

Gondnokok: dr. Gothárd Zsigmond ny. h. államtitkár, Dimény Mózes pt. főigazgató, dr. Nyiredy Jenő akad. igazgató. Pénztárnok: Beke Mózes főv. isk. igazgató. Jegyző: Ujváry László számv. főtanácsos. Számvizsgáló: Dimény Lajos pt. főtitkár.

Kebli-Tanács tagjai helyben: Antonya János irodaigazgató, Adám Dénes táblabíró, dr. Barabássy István táblabíró, dr. Bognár Dénes fg. igazgató, Botár János nyug. pt. főfelügyelő, Bodóczy Gábor művezető, br. Dániel Gábor ügyvéd, dr. Dézsi Ferenc táblabíró, Faluvégi Áron ny. p. ü. főtanácsos, Fürst Ödön földbirtokos, dr. Gothárd Kálmán h. államtitkár, Gömörly Károly gazdasági tanácsos, Gerley Lajos vezérigazgató, Gyarmati Mózes ny. erdőfőtanácsos, dr. Hajós Béla nyug. min. tanácsos, dr. Héderváry Lehel ügyvéd, dr. Héderváry Hugó gyógyszerész, dr. Jakabházy Zsigmond egyet. tanár, dr. Kozma Jenő ügyvéd, Kovács Gábor ny. min. tanácsos, László Domonkos min. o. tanácsos, Létay Árpád máv. felügyelő, Lőrincz Dénes tanár, Máthé György máv. alkalmazott, dr. Mikó Ferenc h. államtitkár, dr. Mikó Gábor O. K. H. ügyv. igazgató, p. ü. főtanácsos, dr. Molnár Jenő ügyvéd, Pap Mihály művezető, Pál Ferenc ny. tanfelügyelő, dr. Pálffy Móríc főbányatanácsos, főgeológus, Polgár Lipót gazd. főfelügyelő, dr. Putnok László műegyet. tanár, dr. L. Sándor Balázs orvos alezredes, Székely Ferenc iroda főigazgató, Szathmáry Pál őrnagy hadbíró, dr. Szentgyörgyi Ferenc orvos, dr. Tóth György táblabíró, Uzoni János ny. pt. felügyelő, dr. Ürmössy Gyula isk. igazgató, dr. Zsakó Gyula törvénytudó bíró, Zsigmond Lőrinc tiszthelyettes, Orbók Kálmán iroda igazgató.

Kebli-Tanács tagjai a vidéken: Balassagyarmat: Deák Ferenc fg. tanár, Békésgyula: dr. Ürmössy Károly ügyvéd, Cegléd: Szathmáry Lajos ig. tanító, Dereczen: Kelemen Béla rendőrtanácsos, Csepel: dr. Koncz János főjegyző, Pesterzsébet: Tiboldi József polg. isk. tanár, Gyöngyös: ajtai Kovács Albert mérnök, Győr: Tankó Sándor állategészségügyi főfel., Izsák: Molnár Ödön polg. isk. ig., Kaposvár: dr. Vass Miklós fg. tanár, Karcag: Szentannai Samu földm. isk. igazgató, Makó: Gál Zsigmond fg. tanár, Miskolc: dr. Balázs Ferenc postaigazgató, Nyiregyháza: Csiki István fg. tanár, Szeged: László János máv. főfelügyelő, Orosháza: dr. Kis Árpád ügyvéd, Szolnok: dr. Gál Jenő tszéki bíró, Vác: Borbély

Sándor süketnéma intézeti igazgató, Ujpest: dr. Török Géza tsvzéki bíró, Zalaegerszeg: Borbély György nyug. tanár.

HIREK.

Lapunk olvasóinak figyelmét újra felhívjuk arra, hogy a f. évi előfizetési díjat 10.000 K-t még nagyon sokan nem küldték be kiadóhivatalunknak. Ezáltal kénytelenek vagyunk tudomására adni a késedelmezőknek, hogy május 10-étől kezdve — ha eddig be nem küldenék az előfizetési díjat — nem leszünk abban a helyzetben, hogy címükre tovább küldhessük lapunkat.

Egyházi adóval szintén sokan hátralékban vannak. Egyházközségünk súlyos anyagi gondokkal küzd s napról napra csak alig tudja fentartani magát. Minden egyházát szerető unitárius ember fizesse be mielőbb az adóját! Ez nem csak unitárius, de egyben faji és nemzeti érdek.

Amerikai vendégünk érkezik április 27-ikére Rev. Henry W. Foot, az „Amerikai Unitárius Társulat” titkára személyében. Amerikai testvéreink a jövő évben a Társulat fennállásának 100 éves jubileumát ünnepelik. Ennek az ünnepelésnek s az ezen való részvételnek előkészítésére jött ez alkalommal hozzánk Rev. Henry W. Foot, akit e hó 27-én (vasárnap) a templomozás után üdvözölni fog az egyházközség presbiteriuma, az Unitárius Nők Szövetsége és a Dávid Ferenc Ifjúsági Egyesület elnöksége. Ugyanaznap délután 4 órakor ifjúsági Istentisztelet lesz, este 6 órakor pedig a Dávid Ferenc Egylet műsoros „Vallásos Estélyt” rendez a templomban. Jöjjenek hivatásunk ezekre az alkalmakra minél többen, hogy ezzel is kifejezzük szeretetünket külföldi hitrokonaink iránt.

Felhívás az ifjúsághoz. Rev. Foot-ot, az amerikai unitárius társulat titkárát ünnepélyes fogadtatásán az ifjúság is üdvözölni fogja. Az elnökség ezúton kéri a tagokat, hogy f. hó 27-én vasárnap délelőtt az Istentiszteleten minél nagyobb számban jelenjenek meg, mivel az üdvözlés az Istentisztelet után lesz. Kérjük azokat a tagokat, akik egy évben belül megváltoztatták lakhelyüket, az új címüket jelentsék be a titkárnak, Antonyn Sándor IX., Ráday-u. 45.

A Székely Dalárda március 16-án márciusi ünnepélyt rendezett a Markó-utcai főgimn. dísztermében. A fényes műsor keretében szerepeltek Marschalkó Rózsi operaénekesnő, Tompa Márta szavalóművésznő, Imre Sándor államtitkár, Józán Miklós püsp. vikárius, Molnár Jenő zongoraművész és Fűzi Domokos. Az ünnepély műsorát Tiboldi József karnagy vezetésével a Székely Dalárda által előadott dalok gazdagították.

A Bethlen-Szövetség megalakulása Csonka-Magyarország protestáns társadalmának színe-java gyűlt össze április 10-én a Deák-téri ev. iskola dísztermében, hogy életerős, hatalmas szövetségbe tömörítsék az összes hazai protestánsokat. Képviselve voltak az egyházak, a különböző prot. egyesületek. Barla Szabó József elnöki megnyitója után Bánóczy Béla ismertette a szervezés munkáját és Kilényi Lóránt bemutatta az alapszabály-tervezetet. Az alapszabályok elfoga-

dása után megválasztották a tisztkart. Elnök lett gróf Ráday Gedeon ny. belügymin. társelnökök egyházi részről Raffay Sándor, Ravasz László püspökök, Józán Miklós püsp. vikárius és világi részről egyházunkat az elnökségben Gotthard Zsigmond h. államtitkár képviseli.

A lelkes hangulatu gyűlés Józán Miklós püsp. vikárius imájával s a Himnusz hangjaival ért véget.

Rev. Drummond a magyar unitáriusok régi barátja világgörül utján egyháza megbízásából legutóbb az indiai egyházakat látogatta meg és sok előadást tartott a Brama-Szomádzs gyülekezeteiben, amelyeknek egyik vezető embere a nagy költő: Rabindranath Tagore. Most már az indiai óceánon hajózik s hazája felé tart. A tavasz folyamán Budapestre is eljön. Szeretettel várjuk.

Jólsikerült teadélután rendezett az Unit. Nőszövetség a diákok számára március 23-án. A délután keretében műsor is volt. Dr. Deák Margit felolvasást tartott, amit lapunk más helyén közlünk. Pauspertl Mária gitár-kísérettel énekelt; Dimény Ilonka monológot adott elő. Szépen szavalták Dániel Anikó, Borbély Zoltán, Kerekes József és Kiss Jenő. Aszepszámú közönség 11 óráig maradt együtt. Tombolából befolyt kb. 800 ezer kor. Ez az összeg a Prot. Diákmenza alapra fordított.

Miskolcon május 11-én tart Istentiszteletet Józán Miklós püsköki vikárius.

Esperesi vizsgálatot tartott f. hó 12, 13, 14 és 15-én Józán Miklós püspöki vikárius Debrecenben — ahol Istentiszteletet is tartott — Fűzesgyarmaton és Dévaványán.

Pap Bácsi kis Bib'ia'ja megjelent. III.—IV. elemi iskolásoknak tankönyvül szolgál. Kapható a lelkesi hivatalban 6000 koronaért. Ismertetés jövő számban.

Halálozás. Csokfalvi Faluvégi Áronné életének 70. évében április 6-án hosszas szenvedés után elhunyt. Élete a mély vallásos érzületnek s a keresztény szeretetnek példaképe volt. Halálát szerető férjén kívül, ki 20 évig volt a keblű tanács jegyzője kiterjedt rokonság gyászolja. A család gyászában mi is részt veszünk.

Nagypénteken Istentisztelet d. e. 11 órakor, melyen az egyházi énekkar a „Passió”-t is elő adja.

Husvét ünnepén, mindkét napon osztunk Urvacsorát. I. napján predikál: Biró Lajos lelkész. urvacsorát oszt: Józán Miklós püspöki vikárius. II. napon predikál: Jancsi László teologus, urvacsorát oszt: Biró Lajos lelk.

A Prot. Diákmenza megkezdette működését a Práter-utcai leánygimnáziumban. Egyenlőre 100 diák kap elölátást. Akik a D. F. I. E. tagjai közül a diákmenzán étkezni óhajtanak, forduljanak az egyesület titkárához, Antonya Sándorhoz (Bpesti, IX., Ráday-u. 45.)

UNITARIUS

HITVALLÁS.

Hiszünk az Istenben, hiszünk az emberben, mesterünk Jézus, utunk a szeretet, célunk a tökéletesség.

Dr. Cairns a Skót Szabad Egyház moderátora volt ref. testvéreink vendége. Tiszteletére március 28-án szeretetvendégség volt.

Adományok. Özv. Deák Áronné 5000 kor. adományozott az ifjúság céljára. D. Sándor Áron tvszéki bírós (Szolnok) 40.000 kor. bái felülfizetést küldött. Köszönjük

Kinevezések. A Kormányzó ur öföméltósága egyházunk négy tagját nevezetesen Dimény Mózeszt postafőigazgatóvá, Dr. Gotthárd Kálmánt, dr. Gotthárd Zsigmondot és dr. Mikó Ferencet h. államtitkárokká kinevezni kegyeskedett. Szívvel gratulálunk!

Felelős kiadó: BIRÓ LAJOS.

BIRTALAN LAJOS

kárpitos és diszitő

BUDAPEST, VII., AKÁCZFA-UTCA 58.

Elvállal angol bőr-, szalon- és függönydiszítéseket, továbbá szabadon álló ottomán ebédlő-diványok, rugganyos ágybetétek, matracok, ablakrolók készítését és autók párnázását a legjutányosabb áron. Vidékiek soronkívül pontosan kiszolgálják. Szőnyegek, függönyök megóvását és molytalanítását vállalom.

Támogassátok

dr. Gálffy Gábor személyes vezetése alatt álló

„Cyklop Cipőüzemet“

VII., Telep-utca 9. szám.

ahol jutányos áron mérték után készülnek az elegáns, tartós férfi és női

cipőkülönlegességek.

Feltétlen garanciát nyújt Chic és izlés tekintetében a munkavezetést ellátó intellektuellek, jogi, technikai és paedagogiai végzettsége.

A Népies Irodalmi Társaság

erdélyi vonatkozású néprajzi, irodalmi és történelmi kiadványai megrendelhetők:

Budapest, VI., Vilmos császár-ut 55 sz.

STERN JÓZSEF R. T.

Budapest, Kálvin-tér 1.

Alapított 1859. évben.

Szövetek, mosóárak, selymek, hélés és vászonárak, női-, férfi-, és gyermek-fehérmű, kész felöltők és blouzok legjutányosabb bevásárlási forrása

Kádakat

Puttonyokat

Boredényeket

Mezőgazdasági
szerszámokat

Tragacsokat

Kocsirészeket

készítünk

Budapest, V., Kálmán-u. 21. Telefon: 5-34

TELEFON
SZÁM:
180-53.

KARTAL TESTVÉREK

Sürgőnycim
KARTALOK
Budapest

műszaki kereskedők

BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-UTCA 18 SZÁM.

Műszaki anyagok és cikkek, olajok kenőanyagok, minden mezőgazdasági és egyéb iparág számára legjutányosabban kaphatók.

BERDE LAJOS

cipészüzlete

Budapest. II. Batthyány-utca 48. szám.

Férfi- és női cipőt mérték után készítek.

Javitást is vállalom. Mérsékelt árak.

„STUDIUM“

KÖNYVESBOLT

Budapest, IV., Muzeum Körút 21 szám.

Telefon: Nagyrészt erdélyiekből alakult új vállalat 186-87. Telefon 186-87.

Szakt munkák, szépirodalmi, egyházi és egyetemi tankönyvek raktára. Beszerez és szállít minden kapható külföldi és belföldi könyvet és folyóirat. Vidéki megrendeléseket gyorsan és gondosan elir.

Szolga Miklós

ÉRTÉKPAPIRKERESKEDŐ

V, Bálvány-utca 21. I. 14.

Hitrokonoknak értékpapír vételeit és eladásait legkedvezőbb feltételek mellett bonyolítja le.

Telefon: 199-71.

Hivatalos órák: d. e. 9-1-ig, d. u. 5-7-ig.